

uviđamo da oni nijesu univerzalni niti su objektivno istiniti, već se naprotiv konstantno krše, ignorišu pa čak i negiraju i bivaju predmet sporenja.

Etički objektivizam, nasuprot važećoj ideji koja nudi sigurnije utemeljenje vrijednosti u koje vjerujemo, predstavlja nestabilniji i klizaviji teren, s obzirom na to da su na osnovu njega podržavane, na osnovu činjeničkih argumenata, suprotstavljene vrijednosti. No, postoji još jedan faktor koji slabi umjesto da jača objektivističku odbranu moralnih i političkih vrijednosti kao "istinitih": neizbježna netolerancija prema suprotstavljenim vrijednostima, s obzirom na to da je nemoguće tolerisati lažne teze kakve su "2+2 = 4" ili "Francuska revolucija se odigrala". Tolerancija se naime sastoji u priznanju legitimnosti pa čak i moguće racionalne opravdanosti različitih vrijednosti koje se sukobljavaju u političkoj debati. Oдавde potiče i kontrast između etičkog objektivizma i liberalizma. Prirodno, s obzirom na to da objektivisti-laici najčešće nijesu netolerantni, ova kontradikcija je uobičajeno argument koji je suprotstavljan njihovom etičkom objektivizmu.

5 Konstitucionalna paradigma kao garancija demokratije. Garantizam kao drugo lice konstitucionalizma

Vratimo se analizi normativne i garantističke strukture konstitucionalne paradigme.

Razumije se na koji je način kompleksno i multidimenzionalno poimanje demokratije koje je do sada ocrtano u stanju da prevaziđe tri aporije koje nastaju u čisto političkim ili formalnim shvatanjima. Već je samo postavljanje granica i ograničenja moćima većine i tržišta posredstvom ustavnih normi koje su im rigidno nadređene dovoljno, ne samo da objasni supstancijalnu dimenziju savremenih ustavnih demokratija, već je u stanju i da političku ili formalnu demokratiju zaštititi od nje same, tj. od ekscesa u pogledu neograničene i praktično divlje moći.

Nije uostalom slučajno to što je konstitucionalizam nova paradigma kako prava tako i demokratije, koji je nastao, kao što je rečeno, iz novog uspostavljanja osnova jednog i drugog kao posledica tragedija koje su poremetile prvu polovinu prošlog vijeka – totalitarizama i svjetskih ratova. Tada se shvatilo da moć većine, koja je omogućila nastanak diktatura, ne garantuje kvalitet političkog sistema, pa čak ne garantuje ni preživljavanje same političke demokratije. Tako se iznova otkrilo značenje "ustava" kao granice i ograničenja javnim moćima koje je stipulirano jedan i po vijek ranije od strane člana 16 Deklaracije iz 1789: "Nijedno društvo u kojem nijesu obezbjeđene garancije prava i podjela vasti nema ustav"; ovo su upravo dva principa – garancija prava i podjela vlasti – koje je fašizam negirao i koja su negacija fašizma. Otuda i stipulacija sadržana u tvrdim ustavima nakon Drugog svjetskog rata i istovremeno u Povelji Ujedinjenih nacija i drugim međunarodnim poveljama o pravima, o tome što nijedna većina ne može da čini i o onome što svaka većina mora da čini u pogledu ustavnih odredbi, počinjući od osnovnih prava. Otuda i promjena paradigme kako prava tako i politike – s jedne strane u pogledu uslova važenja normi zakona, koje više nijesu ograničene samo formom već i sadržajem normativne produkcije, a s druge u pogledu supstancijalnih granica nametnutih politici i političkoj demokratiji od strane ustavom ustanovljenih prava.

I ne samo to. Paradigma ustavne demokratije je, zahvaljujući upravo ovoj njenoj supstancijalnoj dimenziji, u stanju da integriše, i tako reći, osnaži samu predstavu "političke demokratije" i onoga što je na njoj izgrađena "narodna suverenost". Sva osnovna prava – prava na slobodu i socijalna prava, paralelno sa političkim i građanskim pravima – su zapravo u osnovi jednakosti, koja je upravo jednakost en droits, pa stoga izmiču, na način koji je pregnantiji od samog principa većine, cjelokupnom "narodu", odnoseći se na moći i očekivanja svih. Šta podrazumjevaju, zapravo, dvije teze koje su izložene ranije: a) da